

Kodin merkitykset ja ympäristösuhteet monipaikkaisessa arjessa

Katja Maununaho & Johanna Lilius

Arkielämään vaikuttavat kriisit, kuten koronapandemia ja ilmastonmuutos, muodostavat uudenlaista jännitettä sekä yleisellä tasolla kotiin liittyviin suojan, yksityisyyden ja itsensä toteuttamisen perustarpeisiin että niiden toteuttamiseen monipaikkaisen asumisen kautta. Yhtäältä monipaikkaiseen asumiseen liittyvän maaseutu ympäristön ihanteiden on esitetty asettuvan vastakkain ekologisuuteen tähtäävän tiiviin kaupunkimaisuuden kanssa (esim. Naess, 2014; Di Marino ym., 2018). Tarkastelemme tässä artikkelissa monipaikkaisten asukkaiden arjen käytäntöjä sekä niiden kautta toteutuvia ympäristösuhteita ja kodin tekemistä. Pohdimme eri kotien (asumusten) merkityksiä ja olemme kiinnostuneita siitä, miten asumisen monipaikkaisuus voi auttaa ihmisiä sopeutumaan arkielämään vaikuttaviin kriiseihin. Asukashaastatteluihin nojaten esitämme, että monipaikkaisten asukkaiden kertomuksissa sekä maaseutu- että kaupunkiympäristöön liittyy kolme jännitteistä ympäristösuhdetta. Kuulumisen ja kaipuun kokemuksia liitetään ympäristön fyysisiin ja sosiaalisiin tekijöihin, ja ne vaikuttavat vuorovaikutuksessa osana omaa identiteettiä. Lisäksi monipaikkaisessa asumisessa korostuu myös nomadin liikkuvuuden itseisarvo. Näiden ympäristösuhteiden välimaastossa muodostuu kaksi toiminnallista mahdollisuutta, täydentäminen ja kompensoiminen, jotka tukevat asumiseen liittyvää hyvinvointia ja arjen hallintaa erilaisissa tilanteissa ja auttavat sopeutumaan kriiseissä ja parempien ekologisten ratkaisujen valinnassa.

Avainsanat:

Monipaikkaisuus, koti, arkielämä, ympäristösuhteet, sopeutuminen (3–5)

Johdanto

Minustakin tulee erilaisia puolia esille eri tiloissa. Et monipaikkainen asuminen tuo senki, et eri ympäristössä mäkin toimin automaattisesti eri tavalla, ja jotenki ajatukset ohjautuu ehkä erilaisiin juttuihin, et se on jotenki aika hauska huomata myös, että näin käy, et mä en ole vaan niinku tietynlainen ihminen, vaan et se paikka, missä asuu, määrittää myös sitä jossain määrin. (Haastateltava A)

Monipaikkaista asumista voidaan pitää tilallisena strategiana, jonka avulla voidaan hallita arkea monessa paikassa. Samalla se on myös käytäntö, joka yhdistää paikkoja (Rolshoven, 2007, s. 18). Arjessa monipaikkainen asuminen voi liittyä esimerkiksi työhön ja opiskeluun, perhetilanteeseen tai vapaa-aikaan. Tässä artikkelissa keskitymme maaseudun ja kaupungin väliseen monipaikkaiseen arkeen, joka yleensä liittyy joko vapaa-ajan viettoon tai etätyön tekemiseen. Tarkalleen ottaen tarkastelemme niin kutsuttujen citymaalaiden tilallisia käytäntöjä. Citymaalaiset muodostavat verkoston, joka kerää yhteen henkilöitä ”jotka elävät sekä maalla että kaupungissa” tai ”joita ajatus siitä kiehtoo”. Tämän verkoston yhtenä tavoitteena on kannustaa ihmisiä toteuttamaan asumisunelmiaan ja erityisesti kaupunkilaisia ottamaan askeleen kohti maaseutumaisempaa asumista (Citymaalaiden Facebook-ryhmä, 2021).

Arkielämäään vaikuttavat kriisit, kuten koronapandemia ja ilmastonmuutos, muodostavat uudenlaista jännitettä sekä yleisellä tasolla asumiseen liittyviin suojan, yksityisyyden ja itsensä toteuttamisen perustarpeisiin että niiden toteuttamiseen monipaikkaisen asumisen kautta. Tarkastelemme artikkelissamme, miten monipaikkaiset asumisen tilakäytännöt ja niiden kautta muodostuvat ympäristösuhteet voivat auttaa ihmisiä sopeutumaan erilaisiin muutostilanteisiin ja niihin liittyviin arkielämän tarpeisiin. Esimerkkinä tämän tyyppisestä sopeutumisesta on koronapandemian aikana lisääntynyt ajanvietto maaseudun mökkipaikkakunnilla (Metsäranta ym., 2021). Kysymme: millainen on monipaikkainen kodin arki citymaalaiden tilallisten käytäntöjen ja tarpeiden valossa, millaisia ovat heidän useaan erilaiseen kotiin liittyvät ympäristösuhteensa, ja millaisia valintoja he ovat arjessaan tehneet koettujen muutosten, kuten COVID-19-pandemiaan liittyneiden poikkeusjärjestelyjen aikana? Kiinnitämme tutkimuksemme monitieteiseen laadulliseen kodin merkityksiin, ympäristösuhteisiin ja monipaikkaisen arkeen keskittyvään kontekstiin.

Artikkelimme rakentuu seuraavasti. Ensin tarkastelemme kirjallisuuteen nojautuen kotien perustarpeita ja merkityksiä erilaisiin kriiseihin tai monipaikkaiseen asumiseen liittyvien muutosten kohteena sekä suomalaista kaupunkija maaseutuympäristön välistä monipaikkaisuutta suhteessa koronakriisiin ja ekologisen kestävyuden näkökulmiin. Tämän jälkeen esittelemme aineiston ja tutkimusmenetelmät sekä analysoimme haastatteluaineistoa kolmen kirjallisuudesta ja haastatteluaineistosta johdetun arjen kokemuspohjaista lisätietoa tarvitsevan näkökulman kautta. Lopuksi teemme johtopäätöksiä monipaikkaisen asumisen koettujen merkitysten roolista kestävästä asumisen ja elämäntavan arvioinnin ja kehittämisen kannalta.

Koti ja kodin merkitykset muutoksien kohteena

Tarkastelumme citymaalaisten asumiseen lähtee liikkeelle kodin käsitteestä. Asunto ja koti eivät ole yksi ja sama asia, mutta ne ovat kuitenkin monella tasolla sidoksissa toisiinsa. Pelkkä asunto ei ole vielä itsessään koti, vaan koti kuuluu aina jollekin henkilölle, ja se on asumisen myötä asunnon yhteyteen muodostettu. Jonathan Hillin (2006) mukaan kodin keskeinen tehtävä on toimia paikkana, jossa olemme suojassa fyysisiltä luonnonolosuhteilta sekä sosiaalisesti omaa rauhaa häiritsevien ulkopuolisten tekijöiden tavoittamattomissa. Modernin kodin historiallisena lähtökohtana on pidetty 1600-luvun hollantilaisia koteja (Hill, 2006). Tuolloin paikallisen kaupunkirakenteen kehityksen tuloksena syntyi asumismuoto, joka ensimmäistä kertaa perustui yksityisyyteen ja kodin ja työelämän tilalliseen erottamiseen. Aiemmissä keskiaikaisissa asumuksissa perhe, sukulaiset, työntekijät, palvelijat ja vieraat majoittuivat ja jopa nukkuivat jaetuissa tiloissa. Modernissa kodissa ihmisiä ja toimintoja alettiin erotella eri tiloihin. Samaan aikaan kodin mukavuuteen, visuaaliseen miellyttävyyteen sekä kodin piirissä toteutuvalle yksityisomaisuuden kartuttamiselle alettiin antaa aikaisempaa enemmän painoarvoa (Hill, 2006; Bryson, 2010). Koteihin liittyvän omaisuuden kerääminen voidaan nähdä myös osana kodin suojatarkoitusta, antaen turvaa erilaisia taloudellisia uhkia kuten työttömyyttä vastaan tai vanhuuden varalle. Suomessa asumisen ja kodin modernisoituminen tapahtui hitaammin. Vielä 1800-luvulla asumista leimasi vähintäänkin osittainen omavaraisalous sekä työnteon ja asumisen ykseys (Saarikoski, 2002). 1800-luvun loppupuolelta alkaen teollistumisen myötä työnteoko erottui kodeista yhä selvemmin sekä tilallisesti että ajallisesti. 1900-luvulla kodin ulkopuolella toteutettava, modernistisen kaupunki-ihanteen mukaisesti jopa erillisille kaupunkialueille eroteltu työ vakiintui tiettyihin ajallisiin raameihin. Liikkuminen kodin ja työn välillä muodostui keskeiseksi osaksi kaupunkilaisten arkea (ks. Heinonen ym., 2004).

Lisäksi Suomessa omistusasuminen muodostui vallitsevaksi normiksi osana hyvinvointivaltion taloudellista perustaa (Hankonen, 1994).

Edellä kuvattu, pitkällisen kehityksen tuloksena muodostunut kuva kodista vakiintuneena suojalinnakkeena asettuu tämän päivän kriiseihin liittyvissä muutostilanteissa monen suuntaisten jännitteiden kohteeksi. Giddens (1990; Dovey, 2005) esittää, että globalisaatioon ja modernismiin liittyvät muutokset arjen kokemusmaailmassa ovat altistaneet kodin paikallisten ja globaalien kokemusten välisille jännitteille. Samalla aikaisemmin sekä paikan että identiteettien suhteen stabiili ja suljettu kodin merkitystaso on kohdannut avautumista uudella tavalla. Ilmastonmuutoksen myötä kodin perustassa oleva fyysisen ja taloudellisen suojan ja mukavuuden tuottamisen materiaalinen ulottuvuus on kriisiytynyt. Niihin liittyvän energian ja materiaalivarantojen kulutuksen vähentäminen asettaa haasteita kodin merkitysten uusintamiselle. Toisaalta digitalisaation käynnistämisen ja koronakriisin vauhdittaman etätöiden yleistyessä (Metsäranta ym., 2021) kodin yksityisyyttä määrittävät rajat ja sosiaalinen todellisuus ovat kohdanneet muutoksia. Lisäksi molemmilla kriiseillä on suoraa ja epäsuoraa vaikutuksia arkielämän liikkumiseen eri paikkojen välillä (Metsäranta ym., 2021). Tuan (1977) on määrittänyt kodin ja työpaikan välistä liikkumista ajallisena syklinä, jossa työpaikka muodostaa tulevaisuuteen tähtäävän ulottuvuuden, johon lähdetään, ja koti edustaa yksilön ja hänen yhteisönsä historiassa muodostunutta paikkaa, johon palataan. Etätöiden yleistyminen voi aiheuttaa paikkojen välisten erojen liudentumista ja toisaalta myös mahdollisuuksia uusille maantieteellisille ja ajallisille ulottuvuuksille sekä niiden kautta muodostuville käytännöille. Jack (2016) toteaa, että modernisaation tuottamat riskit ja epävarmuudet voivat tarkoittaa, että paikat ja niihin liittyvä kuulumisen tunne saavat erityisen merkityksen ihmisten arjessa. Toisaalta ehkäistäksemme kriisitilanteista mahdollisesti aiheutuvia toissijaisia kriisejä (Pelsmakers ym., 2021) ja etsiessämme sekä ympäristöllisesti että sosiaalisesti kestävämpiä tapoja asua ja elää, nousevat koteihin liittämämme moninaiset merkitykset keskeiseen asemaan.

Koti kuuluu jollekulle, mutta toisaalta se on paikka, johon me kuulumme. Sijoitamme elämäkokemukseen liittyvät muistot kodin käsitteeseen, ja muodostamme sen kautta tarinaa, joka kertoo meistä itsestämme. Asuinympäristön käsitteleminen nimenomaan kodin käsitteen kautta onkin olennaista, jotta voidaan muodostaa kattavaa kuvaa sosiaalisten, kokemuksellisten ja merkityksiin liittyvien tekijöiden yhteisvaikutuksesta ympäristön hyvinvointivaikutusten kannalta (Åkerlund ym., 2015). Koti on osa identiteettiämme, orientoimme itseämme kodin kautta kodin ulkopuoliseen maailmaan nähden (Chaudhury & Rowles, 2005). Tilallisesti tarkasteltuna koti voi saada monia eri rajauksia ja ulottua asunnosta naapurustoon, kaupunkiin tai laajempaan maantieteelliseen alu-

eeseen (ks. Jack, 2016). Hazel Easthopen (2004) mukaan olennaisina tekijöinä kodin määrittämisessä ovat kyseiseen paikkaan sitoutuneet sosiaaliset, psykologiset ja emotionaaliset merkitykset. Koti ei ole itsenäinen suljettu piiri, vaan kodin tunne syntyy monien ulkoisten tekijöiden yhteisvaikutuksesta (Easthope, 2004; Massey, 1992). Keskeistä kodin hyvinvointivaikutusten kannalta on tarkastella, miten koti muodostuu yhteydessä tiettyihin paikkoihin, niihin liittyviin yhteisöihin ja ihmisen identiteettiin (Easthope, 2004). Monipaikkainen asuminen puolestaan liittyy kodin merkityksen yhden paikan sijasta useisiin erilaisiin ympäristöihin, sekä tilallisiin ja ajallisiin vaihtoksiin niiden välillä (Gallent, 2007; Åkerlund ym., 2015). Kuitenkaan tutkimuskirjallisuudessa ei vielä tunnisteta kovinkaan hyvin mitä koti tai kodin tekeminen tarkoittaa monipaikkaisessa arjessa (Schier ym., 2015, s. 445). Sen sijaan tiedetään, että useammalla kodilla usein kompensoidaan joitain sellaisia ominaisuuksia, joita yksi koti ei yksinään tarjoa. Toiseen kotiin voidaan esimerkiksi paeta raskaita työasioita (Führer & Kaiser, 1994).

Tutkimuksen kannalta kodin käsitteen ambivalenssi on haaste, joka samalla avaa myös kiinnostavia mahdollisuuksia. Kirsi Saarikankaan (2002) mukaan asuminen kaikkine yksityisine, kulttuurisine ja yhteisöllisine käytäntöineen kiinnittää ihmiset kotiin, joka on kuitenkin dynaaminen ja merkityksiltä avoin tila. Koti on emotionaalisesti latautunut käsite, jonka kokemuksellinen ja semanttinen perusta herättävät mielikuvituksen ja saavat aikaan emotionaalista resonanssia, joita esimerkiksi erilaisista asuntoratkaisuista keskusteleminen ei tuo esiin (ks. Chaudhury & Rowles, 2005). Kodin tarkastelussa ei voida lähteä liikkeelle kiinteistä määrittämisistä, vaan olennaista on lähestyä sitä dialogisesti eri ihmisten eri konteksteissa antamien merkitysten ja niiden erojen kautta (Easthope, 2004; Dovey, 2005). Tässä tutkimuksessa kiinteiden määritelmien välttäminen on jo tutkimuksen tavoitteiden kannalta keskeistä. Etsittäessä asumisen arkeen ja kodin merkityksiin sisältyviä tekijöitä, jotka voisivat avata rakoja kestävämpää elämäntapaa mahdollistaville muutoksille, kokemusten väliset erot ja muutokset kotiin liittyvissä käytännöissä ovat olennaisessa asemassa. Toisaalta myös monipaikkaisuuteen sisältyvä kotien moninaisuus itsessään asettaa kodin merkityssisältöjen tarkastelun vuorovaikutteiselle kentälle.

Monipaikkainen asuminen, kriisit ja ekologinen kestävyys
Vapaa-aikaan liittyvä maaseudulle suuntautuva monipaikkaisuus on Suomessa tavallinen monipaikkaisen asumisen muoto (Pitkänen & Strandell, 2018). Kansainvälisesti katsottuna Suomessa on paljon kesämökkejä (Tilastokeskus, 2020). Mökkikulttuurin synty ulottuu 1800-luvun loppupuolelle, jolloin kaupungeissa asuva porvaristo rakensi itselleen suuria huviloita kaupunkien liepeille vapaa-ajan ja kesän viettoa varten. Sotien jälkeen myös maaseututaajamien ja teollisuuskeskusten

varakkaammat asukkaat hankkivat itselleen huviloita, mutta vasta 1950-luvulla kesämökkeilystä tuli koko kansan vapaa-ajanviettopa. 1960-luvulla kesämökkejä alettiin käyttää toisena asuntona muulloinkin kuin kesällä (Tiihonen, 2011). On mahdotonta arvioida, missä määrin mökit ovat omistajilleen tai käyttäjille ensisijaisia tai toissijaisia asuntoja. Suomessa kansalaiset voivat olla kirjoilla vain yhdellä paikkakunnalla, joten tilastot ja rekisterit eivät kerro paljoakaan siitä, missä määrin asukas viettää aikaa kotikunnassaan (Åkerlund ym., 2015; Adamiak ym., 2017). Vallitseva asuntotyyppi useassa suomalaisessa kunnassa on kesämökki (Hiltunen & Rehunen, 2014), jossa virallisesti ei asuta, vaikka se todellisuudessa saattaa olla ihmisen koti. Suomessa, kuten kansainvälisessä kirjallisuudessakin on nostettu esiin, monipaikkaiset asukkaat ovat tilastollisesti näkymättömiä kakkoskodeissaan, vaikka nämä kodit eivät välttämättä ole asukkailleen toissijaisia (Hiltunen ym., 2013; Weichhart, 2015). Schier ym. (2015) esittävät, että ykkös- ja kakkoskotien sijaan pitäisi puhua neutraalimmin ykkös- ja kakkosasuipaikasta, sillä kodit eivät ole suhteessa toisiinsa ensisijaisia tai toissijaisia vaan molemmat paikat voivat olla asukkaidensa ensisijaisia koteja.

Suomessa asumiseen liittyvä monipaikkaisuus ilmiönä tuli hyvin näkyväksi koronapandemian myötä ja voidaan myös ajatella, että kriisi nosti näkyvästi esiin maaseudun ja kaupunkien välisen dikotomian. Uudenmaan sulkeminen maaliskuussa 2020, tavoitteenaan maaseudun terveydenhuoltojärjestelmän suojeleminen, herätti tunteita rajan molemmin puolin. Monet kaupunkilaiset halusivat päästä mökeilleen viettämään koronaeristysaika. Toisaalta mediassa nostettiin esiin maaseudun pienten kuntien johtajien vetoamuksia siitä, että mökkiläiset pysyisivät kotonaan, kotikunnassaan (Nykänen, 2020; Virtanen, 2020). Vastakkainasettelun lisäksi rajan sulkeminen antoi myös mahdollisuuden laajemmin reflektoida, missä ja mitä koti on ja mikä on kakkoskotien ja ykkös- ja kakkoskotien välinen dynamiikka erityisesti kriisitilanteessa.

Kaupunkien ja maaseudun väliseen vastakkainasetteluun liittyy myös kiinteästi kysymys asumisen kestävästä ratkaisusta. Kirjallisuudessa on esitetty, että monipaikkaiseen asumiseen liittyvän maaseutu ympäristön ihanteet asettuvat vastakkain ekologisuuteen tähtäävän tiiviin kaupunkimaisuuden kanssa (esim. Naess, 2014; Di Marino ym., 2018). Asuminen on merkittävässä osassa ilmastonmuutokseen liittyvien päästöjen muodostumisessa. Kotitalouksien kulutus aiheutti vuonna 2015 66 %:n osuuden kotimaassa toteutuneista yksityisen ja julkisen kulutuksen ja investointien päästöistä. Kotitalouksien kulutuksesta asuminen ja siihen liittyvä energiankäyttö muodostivat 29 %:n osuuden ja liikkuminen 30 %:n osuuden (Nissinen & Savolainen, 2019). Kiinteistöjen kulutukseen vaikuttaa yhtäältä käytön aikainen energiankulutus, toisaalta rakentamisen hiilijalanjälki. Lisäksi rakennetun ympäristön vaikutukset ihmisten liikkumi-

seen luetaan osaksi ekologisen rakentamisen kokonaisuutta. Kaupunkien ja maaseudun välinen dikotomia on vahvasti elossa myös tällä kentällä. Tiivis kaupunkirakenne, jossa kaikki tarpeellinen on saavutettavissa lähiympäristössä kevyen liikenteen tai joukkoliikenteen keinoin, näyttäytyy asukkaiden hiilipäästöjen mallinnuksessa selvästi yksityisautoiluun pohjautuvia maaseutu- ja haja-asutusalueita tehokkaampana (Heinonen & Junnila, 2010). Lisäksi kaupunkialueilla asutaan myös keskimääräisesti pienemmissä asunnoissa, minkä edelleen on katsottu vähentävän asukkaan hiilijalanjälkeä (Heinonen & Junnila, 2010; Norman ym., 2006). Tiiviin kaupunkirakenteen ja väljän maaseutumaisen rakenteen välillä tehdyissä vertailuissa on kuitenkin ilmennyt tekijöitä, jotka muuttavat tätä tilannetta kokonaiskulutuksen osalta. Vaikka asumisen ja liikenteen energiankulutus olisi vähäisempää tiiviissä ympäristössä, muuhun kulutukseen liittyvät päästöt tasoittavat eroa huomattavasti. Heinonen ym. (2013a; 2013b) esittävät, että nämä kulutuserot eivät liity vain käytössä olevaan varallisuuteen tai vapaisiin valintoihin, vaan erilaisten elämäntapojen ja kulutustottumusten taustalla on yhdyskuntien tilarakenteeseen liittyviä rakenteellisia tekijöitä. Yhtenä esimerkkinä tästä on niin sanottu rinnakkaiskulutus, eli tiiviin asumisen kompensointi asunnon ulkopuolisten tilojen ja palveluiden käytöllä (Heinonen ym., 2013a). Monipaikkainen asuminen voidaan ymmärtää tällaisena rinnakkaiskulutusta tuottavana ilmiönä, johon liittyy paikkojen erilaisten tekijöiden ja vaikutusten välistä kompensointia. Kun kuluttamisen eri osa-alueet lasketaan mukaan, tiiviin kaupunkirakenteen oletettu tehokkuus ei toteudu, vaan tiiviimmässä rakenteessa asuvat aiheuttavat suuremmat kasvihuonepäästöt kuin väljemmillä alueilla asuvat henkeä kohti laskettuna (Heinonen ym., 2013a). Varallisuus huomioituna erot tasoittuvat tiiviimpien alueiden hienoiseksi eduksi, erityisesti tiiviimpien alueiden pienempien autoliikenteen päästöjen ja toisaalta suuremman muuhun henkilökohtaiseen kuluttamiseen liittyvien päästöjen vaikutuksesta (Heinonen ym., 2013b). Kokonaisuudessaan tutkimukset osoittavat, että elämäntapojen huomioiminen osana eri asumismuotojen kestävyiden arviointia on olennaista. Monipaikkaisen asumisen tutkimuksen kannalta kiinnostavaa on, että suoria todistuksia kaupunki- ja maalaisympäristön tai kerrostaloasumisen ja pientaloasumisen välisistä ekologisesta paremmuudesta ei ole löydettävissä, vaan niihin liittyvät perhemuodot, ajankäytön mahdollisuudet, kulutustottumukset ja erilaisten energiamuotojen käyttömahdollisuudet vaikuttavat kokonaisuuteen merkittäväällä tasolla (Heinonen ym., 2013b; Heinonen ja Junnila, 2014).

Toisaalta jopa suoraan rakennusten energiankulutukseen kohdennettujen ratkaisujen toimivuus on osoittautunut haasteelliseksi ilman oikeaa tietoa rakennusten käytöstä. Suunnittelun aikana arvioidun ja käytön myötä toteutuneen energiankulutuksen välillä on edelleen merkittäviä eroja, joiden keskeisenä

selittäväenä tekijänä pidetään tilallisiin käytäntöihin liittyviä virhearviota tai tiedon puutetta (Kimpian ym., 2021; Heinonen & Junnila, 2014). Energiaa käytetään rakennuksissa erityisesti lämmittämiseen ja hyvän sisäilman tuottamiseen eli tekijöihin, jotka liittyvät asukkaiden kokemuksiin ja hyvinvointiin. Tästä huolimatta käyttäjäkokemuksia ei ole otettu olennaisella tavalla osaksi rakennustuotannon prosesseja (Kimpian ym., 2021). Kokemusperäinen tieto asumiseen liittyvistä tarpeista, käytännöistä ja niihin liitetyistä merkityksistä on olennaista sekä rakennusten aiheuttaman hiilijalanjäljen pienentämiseksi että rakennetun ympäristön ja ihmisten elämäntapojen välisen suhteen ymmärtämiseksi. Näiden tarkastelussa monipaikkainen asuminen avaa kiinnostavan tutkimuskentän ja pyrimme tässä artikkelissa osittain vastaamaan tähän haasteeseen laadullisella tutkimuksellamme.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen haastateltavat haettiin pääosin Facebookin Citymaalaiset-ryhmän kautta. Verkosto tarjosi kanavan saavuttaa monipaikkaisia, omaa asumistaan aktiivisesti pohtivia vastaajia. Lisäksi haastatteluja täydennettiin tutkijoiden henkilökohtaisista verkostoista löytyvillä henkilöillä, joilla asuminen jakaantuu kaupunkimaisten ja maaseutumaisten¹ paikkojen välille. Huomasimme, etteivät citymaalaisien ja ryhmään kuulumattomien välillä esiintynyt erityisemmin eroja tilallisia käytäntöjä pohtiessa. Suoritimme kolme ryhmähaastattelua Zoom-verkkokokousalustan kautta. Valitsimme ryhmähaastattelut metodiksi, sillä yhteisessä keskustelussa saadaan usein monisäikeisempää tietoa, kun osallistujat jakavat tietoa toistensa kanssa (Stewart, Shamdasani & Rook, 2007). Menetelmävalinnan kautta pystyimme vastaamaan myös kodin merkitykseen liittyvään dialogisen lähestymisen haasteeseen (Easthope, 2004; Dovey, 2005). Haastateltavat kommentoivatkin keskustelujen päätteeksi ryhmähaastattelun tuomien erilaisten näkökulmien hyödyllisyyttä heidän omien kantojensa pohdinnan sekä citymaalaisuuden moninaisuuden esiin tuomisen kannalta. Ryhmähaastattelut olivat kestoltaan noin 1,5 tuntia. Haastateltavien toiveesta teimme lisäksi yhden kestoltaan noin 1,5 tunnin henkilöhaastattelun Zoomin kautta ja yhden noin tunnin mittaisen parihaastattelun haastateltavien kodissa. Käytimme haastatteluissa kysymysrunkoa, mutta jätimme myös tilaa haastateltavien esiin nostamille aiheille. Haastattelut olivat siis luonteeltaan puolistrukturoituja (Valentine, 2005). Haastateltavia oli yhteensä 11. Haastateltavien joukossa oli kaksi pariskuntaa. Tämä antoi näkökulmaa myös siihen, miten saman talouden sisällä voidaan suhtautua asioihin. Taustatietojen osalta annoimme haastateltavien itse määrittää, mitä haluavat kertoa itsestään ja asumistilanteestaan. Haastateltavamme olivat joko työikäisiä (n4) tai eläkkeellä (n7). Osa haastateltavista

asui yksin, osa kahden aikuisen kotitaloudessa ja osa kahden aikuisen ja lasten kotitaloudessa. Osalla haastateltavista lapset olivat jo itsenäistyneet, mutta monipaikkaisen asumisen merkityksiä pohdittiin silti heidänkin kauttansa.

Lähdemme tutkimuksessamme ajatuksesta, että haastatteluiden aikana ei ole kyse pelkästään siitä, mitä sanotaan, vaan myös siitä, miten asiat sanotaan (Fägerborg, 1999, s. 55). Siksi olemme myös käyttäneet tässä artikkelissa runsaasti sitaatteja. Käytimme saturaaion käsitettä (Karisto, 2008, s. 81) määritelläksemme, milloin lisähaastattelut eivät olisi enää merkittävästi tarjonneet uusia näkökulmia tutkimukseemme. Kun samat asiat alkavat toistua haastatteluissa, haastatteluiden määrää voidaan pitää riittävänä. Teimme haastattelujen aikana avoimen koodaamisen menetelmän mukaisesti muistiinpanoja (Hirsjärvi & Hurme, 2000). Nauhoitetut haastattelut litteroitiin, minkä jälkeen jäsensimme aineistoa haastattelukysymysten ja haastattelujen aikana sekä niiden läpilukemisen myötä syntyneiden teemojen kautta. Analyysivaiheessa aineistosta poimittiin yhteensä 207 katkelmaa, jotka jaoteltiin tarkasteltavaksi eri kategorioihin (Weiss, 1994). Kokemustiedon luonteesta johtuen jaottelu ei ole tarkkarajainen, vaan eri kategoriat limittyvät haastateltavien kertomuksissa toisiinsa. Kategoriat jakaantuivat kolmen pääteeman alle. *Kodin suojan* merkitykseen liittyi koettua turvallisuutta, hyvinvointia ja mukavuutta käsitteleviä otteita ja *kotien ympäristösuhde* sisältää joko paikan, yhteisöjen tai oman identiteetin ominaisuuksia tai roolia käsitteleviä otteita. Kolmantena *kotien tilallisia käytännöt ja tarpeet* sisältävät liikkumiseen, palveluihin, ajankäyttöön, talouteen tai ekologiaan liittyviä otteita (kuva 1).

Seuraavaksi tarkastelemme, millaisina haastateltujen citymaalaisten ympäristösuhteet ja kodin tekeminen näyttäytyvät eri paikoissa. Tämän jälkeen siirrämme huomion aineistosta nousevaan kahteen toiminnalliseen mahdollisuuteen, täydentämiseen ja kompensointiin, jotka toimivat citymaalaisten asumisen arjen valintojen taustalla.

KODIN SUOJA	YMPÄRISTÖSUHTEET	TILALLISET KÄYTÄNNÖT & TARPEET
turvallisuus mukavuus	paikka yhteisöt	liikkuminen ajankäyttö
hyvinvointi	identiteetti	palvelut talous&ekologia

KUVA 1 Aineiston taulukointi kolmen pääteeman alle.

Monipaikkaisen asumisen ympäristösuhteet ja kodin tekeminen

Asumisen monipaikkaisuus ilmeni citymaalaisten haastatteluissa monella eri tavalla. Osalla haastateltavista tämänhetkinen kotipaikkakunta oli kaupungissa (n8) ja osalla maaseudulla (n3). Tämän lisäksi osalla haastateltavista oli käytössään toisia ja kolmansia paikkoja (n8). Monipaikkaisuutta edustivat myös asumishistorian aiemmat paikat, tulevaisuuden varalle suunnitellut paikat tai työn kautta muodostuvat suhteet paikkoihin. Vaihtelevat sidokset eri paikkoihin muodostivat toisistaan erottuvia merkityssisältöjä haastateltavien citymaalaisuuteen ja vaikuttivat arkielämän tasolla myös heidän asumiseensa liittyviin käytäntöihin ja ajankäyttöön eri paikkojen välillä. Suomalainen mökkikulttuuri, jonka keskeisenä piirteenä on mökkien käyttö nimenomaan vapaa-ajan paikkana, oli esillä haastateltavien tarinoissa. Toisaalta myös työelämään liittyviä liikkuvuuden ja asumisen tarpeita yhdistettiin eri koteihin usealla tavalla. Siinä missä joillekin työelämä oli itsessään tuottanut monipaikkaisuutta, toisilla monipaikkaisuuteen liittyvät ympäristönvaihdokset antoivat vastapainoa työlle. Viime vuosina yleistynyt etätö oli mahdollistanut osalle paikasta riippumatonta valinnanvapautta. Vastaavasti etenkin osalla mökkeliijöistä monipaikkaisuuden ajalliset rajoitteet olivat muuttuneet eläkkeelle siirryttäessä. Maaseutu ympäristöön liitettiin vahvasti paikan mahdollistamien luontokokemusten ja puuhastelun tuottamia merkityksiä. Toisaalta myös kaupunkia korostettiin vapaa-ajan kulutuksen, kuten kulttuurielämysten mahdollistajana. Siten sekä kaupunki että maaseutu olivat citymaalaisten arjessa vapaa-ajanviettopaikkoja, joita hyödynnettiin eri tavoin, kun taas työn nähtiin liittyvän edelleen vahvemmin kaupunkiin ja toteutuvan maaseudulla vain tietyin ehdoin.

Citymaalaisten kertomuksissa erilaiset paikat, niihin liittyvät yhteisöt ja omaan identiteettiin vaikuttavat tekijät muodostavat kodin merkityksiin vaikuttavia ympäristösuhteita. Sekä kaupunkia että maaseutua esitettiin ympäristöinä, joista haetaan tai joissa koetaan *kuulumista*. Osalle haastateltavista kuulumisen tunne tuntui itsetään selvältä. Esimerkiksi omaa kotikaupunkia esitettiin paikkana, johon identifioitui vahvasti. Tämän tyyppinen kuulumisen tunne korostui etenkin tapauksissa, joissa maaseutukoti oli vapaa-ajanviettoon keskittyvä mökki ja työelämä ja arki paikantuivat kaupunkiin. Toisaalta osassa sekä kaupunkilaisten että maalaisten kertomuksista omaa elämäntapaa kuvattiin melko liikkuvana ja maaseutua paikkana, jossa tähän tilanteeseen pyrittiin vaikuttamaan. Tällöin kuulumisen etsintään liittyi myös muutoksia oman identiteetin ja elämäntapaan liittyvien tärkeysjärjestys-

ten osalta. Esiin nostettiin myös sitä, että kuulumisen sidoksia voi muodostaa paikkojen sijaista muihin ihmisiin ja yhteisöihin.

Kyllä me ollaan niin syvältä Stadista, et me ollaan niinku stadilaisia – muut on hesalaisia [nauraa]! (Haastateltava B)

No kyllä se ainakin meillä tämä koti on tämä koti, missä asutaan, että ei se mökki sillä tavalla oo koti, tai ehkä se on niinku kodin laajentuma. (Haastateltava E)

[...] koska työt on ollu epävakaampia, ne on vaihtanu kaupunkia, ja (saman kaupungin sisälläki on voinu) vaihtuu työpaikka, et se ei tuntunu semmoselta pysyvältä asialta niinkään (tässä maailmanajassa ja niillä aloilla), millä ollaan oltu, niin ne juuret haluttiin rakentaa (itselle ja) lapsille jotain muuta kautta. (Haastateltava F)

Scannell ja Gifford (2010) hahmottavat kolmiosaista paikkaan kiinnittymisen kehystä, jossa vaikuttavina tekijöinä toimivat henkilön, psykologisten prosessien ja paikan ulottuvuudet. Psykologiset prosessit jaetaan edelleen affektiivisiin, kognitiivisiin ja käyttäytymiseen liittyviin osa-alueisiin. Citymaalaisten kertomuksissa kuulumisen liittyy erityisesti heidän kuvaamiinsa kognitiivisiin, paikkojen luonnetta ja niiden suhdetta omaan itseen tiedollisesti käsitteleviin prosesseihin (Scannell & Gifford, 2021, s. 3). Toisaalta kertomuksissa toistuu myös toisenlainen ulottuvuus. Juuret, juurtuminen, jatkuvuus ja sidos olivat sanoja, joita lähes kaikki haastateltavat liittivät maaseutuun. Suurimmassa osassa kotipaikkakuntansa puolesta kaupunkilaisten kertomuksista maaseutu edusti *kaipuuta* tiettyyn ympäristöön, johon liitettiin omaan henkilöhistoriaan, sukuyhteyksiin sekä luontoon liittyviä merkityksiä. Scannellin ja Giffordin (2010; myös Jack, 2016, s. 90) mukaan kaipuu liittyy erityisesti affektiivisiin psykologisiin prosesseihin, joita on pidetty paikkaan kiinnittymisen kannalta ensisijaisina (Fullilove, 1996). Citymaalaisten kertomuksissa erityisesti maaseutuympäristöön liitettiin kaivattuja sidoksia ja tarpeita (Åkerlund ym., 2015), vaikka koti usein paikannettiin kaupunkiasuntoon ja oma identiteetti kaupunkilaiseksi. Toisaalta kaipuuta kohdennettiin sananmukaisesti ympäristöön, johon kokee kuuluvansa, mutta josta on joutunut eroon. Kaupunkiympäristöihin liittyvää kaipuuta liitettiin eniten sosiaalisiin tekijöihin ja vähemmän paikan ominaisuuksiin.

[...] se oli se tarve päästä, saada kunnon mökki ja oma palsta ja rakentaa sinne semmonen saunamökki, ja et päästä siihen maafilikseen (Haastateltava B)

[...] jotenki sillon mielsin itseni tämmöseks maaseutuuhmiseks ja tunsin kärsiväni huonosti, ku mä asuin pääkaupunkiseudulla, ja tuntu, että ei pysty hengittää siellä, ja kaipasi just eri-, no sillon erityisesti mulla se pohjonen oli se toinen paikka. (Haastateltava J)

[...] niin mulla tietysti siihen pääkaupunkiseutuun liittyy hirveen vahvasti mun työni ja sitä kautta tulleet henkilöt, jotka oli siis, joiden kanssa opiskeltiin ensin samaan aikaan ja sitten opetettiin [...] samaan aikaan [...], et se oli hyvin semmonen jopa vahva perhe. (Haastateltava J)

Citymaalaisuuteen sisältyvä vuorovaikutteinen ympäristösuhde paikkoihin, joihin tuntee kuuluvansa ja paikkoihin, joita kohtaan kokee *kaipuuta* muodostaa lähtökohtaisen tarpeen liikkumiselle eri paikkojen välillä. Lisäksi osa haastateltavista korosti myös monipaikkaiseen asumiseen sisältyvän nomadin *liikkuvuuden* itseisarvoa. Liikkuminen nähtiin itselle tärkeänä elämäntapana, jonka perustana ovat oman elämänhistorian ja erityisesti lapsuuden kokemukset. Åkerlund ja muut (2015) ovat nostaneet tutkimuksessaan paitsi paikkojen ominaisuudet, myös liikkumisen paikkojen välillä keskeiseksi tekijäksi suomalaisessa monipaikkaisen asumisen terveys- ja hyvinvointivaikutusten muodostumisessa. Useat haastateltavat pitivät nomadia liikkuvuutta omaan identiteettiin liittyvänä erityispiirteenä, jonka myötä elämässä tapahtuviin muutoksiin on helpompi sopeutua. Monet olivat muuttaneet useaan otteeseen elämänsä aikana ja he pitivät uuden paikan tekemisen kodiksi helpommaksi kuin he olettivat ihmisten yleensä ajattelevan. Tästä näkökulmasta kodin tekemistä pidettiin jossain määrin paikoista riippumattomana. Eräs haastateltava painotti, että jos kiintyy seiniin, on niistä luopuminen vaikeaa, jolloin myös paikan vaihtaminen vaikeutuu.

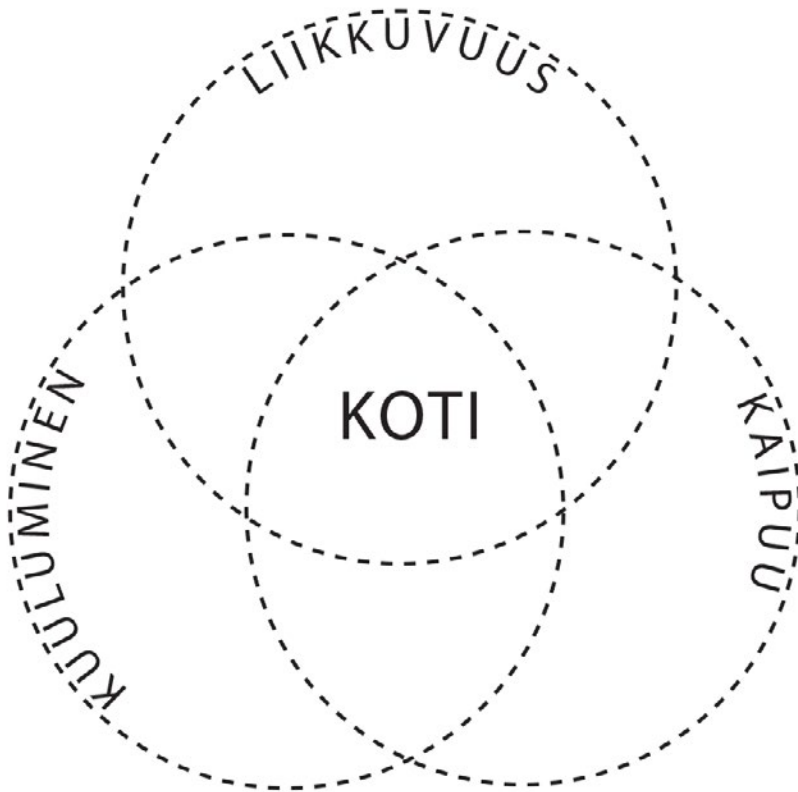
[...]jet jotenki tuntuu, et siihen on kasvanut, että elämä jakaantuu eri paikoille, että kummassakin on tärkeät porukat ja tärkeät yhteisöt olemassa. (Haastateltava F)

[...] nyt kun vielä riittää terveyttä, niin mun mielestä pitää pysyä liikkeellä, koska vierivä kivi ei sammaloidu, niinku kaikki tiedämme. (Haastateltava C)

Mutta sit kun ei oo semmosta, mihin ois kauheesti kiintyny, se fyysinen tila, niin siit o helppo sit luopuakki ja vaihtaa; jos ruoho on vihreämpää aidan takana, niin menen sitten sinne. (Haastateltava C)

Citymaalaisten kotia tai koteja muodostetaan kuulumisen, kaipuun ja liikkuvuuden välisessä kentässä (kuva 2). Esimerkiksi Rolshoven (2007, 20: 28) on painottanut, että monipaikkainen asukas ei ole juureton, vaan eri paikat rikastuttavat

heidän arkeaan ja muodostavat yhteyksiä ja uusia siteitä. Nomadin kodin koettiin kulkevan sujuvasti mukana eri paikkojen välillä (Viikko, 2000). Tuan (1977) liittää nomadiin kotiin eri paikat, niiden väliset reitit ja liikkumisen ajallisen ulottuvuuden. Nomadismi, metaforasta huolimatta, ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, että monipaikkaiset henkilöt tuntevat olevansa kotona eri ympäristöissä. Haastateltavien kertomukset kuvastavat, miten kotoutumisen tunne liittyy muun muassa siihen, missä määrin henkilö liittää itsensä eri paikkojen verkostoihin, kuten seurustelee hän paikallisten kanssa vai ensisijaisesti muiden ”nomadien” kanssa (Korpela, 2019). Osa haastateltavista, erityisesti ne jotka ”mökkeilivät” perinteisessä mielessä, eivät rakentaneet suhteita paikallisiin, kun taas osa kuvasi oman maalaisidentiteetin muodostuneen vähitellen mökkipaikkakunnan tarjoamien harrastusten ja niiden kautta muodostuneiden

KUVA 2 Citymaalaisten ympäristösuhteen ulottuvuudet.

sosiaalisten suhteiden kautta. Vastaavasti maaseudulla pysyvämmin asuvien sosiaaliset suhteet ulottuivat myös kaupunkiin. Nomadin elämäntavan kautta muodostuviin ympäristösuhteisiin vaikuttaa myös se, onko liikkuvuus henkilön oma valinta vai onko kyse olosuhteiden pakottamasta tilanteesta (Tuan, 1997, s. 158). Nomadin liikkuvuuden vaikutuksesta osa haastateltavista koki kotipaikkakunnalla olevan pitkäaikaisen asunnon edustavan itselleen kaikkein vähiten kotia. Nomadinäkökulmasta matkustaminen ja kodin muodostaminen ovat jatkuvassa prosessissa, johon sisältyy kulloisenkin ympäristön ja oman itsensä välisten suhteiden tarkastelua. Monipaikkainen koti on paitsi liikkumista ja liikennettä, myös psykologista liikettä kaipuun ja kuulumisen, eteenpäin menemisen ja paluun välillä (Tuan, 1997). Casey (2001) kirjoittaa paikan ja identiteetin välisestä vuorovaikutussuhteesta, jossa identiteetti ei ole vain itsetietoisuutta, vaan myös itsen ja paikan välisestä tietoisuudesta muodostunut. Tämän tyyppinen tietoinen ympäristösuhde liitettiin kertomuksissa myös tietyn paikan itsessä aiheuttamiin muutoksiin.

Ja se musta niinku, se citymaalaisuuden tunne on mulla sellasta [...] mä osaan löytää kummastakin ympäristöstä asioita, jotka – tiäkkö – antaa ihan valtavasti ja jotenki vahvistaa, ja tulee se tunne, [...] et on ikään ku yhteys siihen ympäristöön, jopa siellä Mannerheimintiellä, [...] sain sen yhteyden siihen ympäristöön. (Haastateltava J)

Edellinen ote liittyy kertomukseen, jossa haastateltava oli pitkän liikkuvan asumishistorian jälkeen asettunut paikoilleen maalle. Hän kuvaa muuttoa prosessina, jonka myötä hän on saavuttanut tilanteen, jossa nauttii olostaan ja elämästään yksin juuri sillä paikalla. Yllättäen myös koronaan liittyvien rajoitteiden aikana paikka oli mahdollistanut vapauden tunnetta ja sosiaalisten suhteiden lisääntymistä. Kertomus tuntuu vastaavan Doveyn (2005; myös Deleuze & Guattari, 1987) tulkintaa kodin tunteen muodostumisen prosessista, jossa haetaan tyyntä ja vakaata identiteetin keskusta ulkoisen maailman kaaoksen keskellä. Tällainen paikka mahdollistaa identiteetin avautumista sisäpuolen ja ulkopuolen tai kodin ja matkan välisen vuorovaikutuksen myötä. Vaikka koti ei ole tietty paikka, niin paikka vaikuttaa kodin muodostumiseen.

Että tää jotenki kääntyi ihan niinku (hassuin päin) [...] että ku ois voinu aatella myös, et ne ihmis-, niinku ne fyysiset ihmissuhteet häviää koronan myötä, niin nyt must tuntuu, että tää mun paikkani mummola mahdollisti sitte kuitenkin enemmänkin sitä kohtaamista, myös korona-aikana. (Haastateltava J)

Jackin (2016; Tuan, 1977) mukaan paikkaan kiinnittyminen tapahtuu rutiinien ja arjen kokemusten toistuvuuden sekä erityisten elämäntilanteiden kautta. Chaudhury ja Rowles (2005) kirjoittavat, että koti sitoo yhteen kokemuksia ja muistoja eri ajoista ja paikoista. Paikan ominaisuudet ja ihmisten ja paikkojen välinen positiivinen vuorovaikutus on liitetty tutkimuksessa myös asuinympäristön terveysvaikutuksiin (Eyles & Williams, 2008; Åkerlund ym., 2015) Citymaalaisten kertomuksissa kodin nähtiin muodostuvan paikkojen ohessa myös oman toiminnan, paikassa vietetyn ajan ja niistä muodostuvien muistin kerrostumien kautta.

[...] ku uuteen paikkaan menee, nii se ei välttämättä heti tunnu omalta. Mut et kun aikaa kuluu, ja tekee tiettyjä asioita, niin (sitä) alkaa luoda itsellensä kodiksi, ja sit ku tavallaan tietää, miten se tehdään, niin se jotenki tuo semmosta myöski turvaa [...] lopputulos on se, että jossain kohtaa huomaa olevansa kotiutunut siihen paikkaan. Mut et totta kai se aika, mitä on viettänyt jossain paikassa, se niinku semmonen ajallinen kerrostuminen, et on muistoja eri vuosilta samoista paikoista, samoihin miljöihin sidottuina, niin ehkä semmosest tulee semmosta kodin tuntua, ja niit tunteita palaa mieleen, että mitä näis paikois tai näis tiloissa on tapahtunu aikasemmin. (Haastateltava F)

Toisaalta kotiin liittyy myös tärkeäksi koettuja fyysisen ympäristön piirteitä. Jollakulla koti tulee kodiksi vasta kun sen saa muokattua oman tyylin mukaiseksi. Caseyn (2001; myös Scannell & Gifford, 2016) mukaisesti identiteetti on tullut riippuvaiseksi tietynlaisista paikan ominaisuuksista. Identiteetin ja kodin välisen vuorovaikutusprosessin takia voi tuntua pitkäänkin, että mikään asuinpaikoista ei ole oikein koti.

Niin täl hetkel mul ei tavallaan, mä oon vähän semmonen koditon. Siis, et se on jännä, että mähän en oo nyt käyny kaupungissani moneen viikkoon, suurin piirtein. Koska mun ei tarvitse olla siellä, et sit mä oon ollu maalla, jossa on monesta syystä, siel on kuolinpesien tavaroit, mun täytyy käydä läpi, siel on paljon semmost, siis se ei ole siinä kunnossa, ku mä haluaisin, että se on. Ja suurena esteetikkona mun täytyy saada tavallaan, jotta siitä tulis mun semmonen niinkun, se maalaiskoti, nii se ei ole vielä sitä. (Haastateltava K)

Kaupungin ja maaseudun toisiaan täydentävät toimintamahdollisuudet

Haastateltujen citymaalaisten kertomuksista nousee esiin, miten eri ympäristöjen hyväksi tai huonoksi koetut ominaisuudet näyttäytyvät heidän arkielämänsä

kannalta. Vaikka haastattelujen kysymysrunko oli rakennettu lähtökohtaisesti kaupungin ja maaseudun välille symmetriseksi, tuntuivat haastateltavat hakevan kuvauksissaan erityisesti maaseudun kokemuksellisuutta korostavia painotuksia. Esiin nostetut maaseudun tuottamat elämykset liittyivät usein fyysisen ympäristön inspiroivuuteen, jonka kuvauksiin liitettiin myös tunnelementtejä. Toisaalta kuvauksissa ja erojen tarkastelussa korostettiin tavoitetta yhdistää erilaisten ympäristöjen tarjoamia toimintamahdollisuuksia oman arjen tarpeiden ja käytäntöjen kannalta mielekkäällä tavalla. Kaupunkiympäristöstä haettiin erityisesti palvelujen kautta toteutuvaa asumisen ja toiminnan helppoutta ja niiden kautta muodostuvaa kodin pysyvyyttä. Myös urbaanit viihteeseen ja taiteeseen liittyvät elämykset sekä sosiaalisuuden muodot tai vähintäänkin tunne, että ne ovat lähellä saavutettavissa, nostettiin esiin. Maalaisympäristön toimintamahdollisuuksia kuvattiin puolestaan erityisesti omatoimisuuden kautta. Erilaisten ympäristöjen toimintamahdollisuudet täydentävät näin toisiaan citymaalaisten arjessa.

Onhan täälläki nyt joitaki ravintoloita, mut on se nyt kaupungissa paljon isompi tarjonta. Ja se, että sä voit piipahtaa iltasin vaikka olusille tai jotain sellast niinku helposti. (Nyt joudut) miettimään, että meeksä pyörällä, vai jos sataa vettä, nii (et pääse), viittiikö maksaa taksia, ei todella-kaan. Että se ei oo semmost poikkeilemista. (Haastateltava C)

[...] että vaikka mä en välttämättä käynyt teatterissa, mut jotenkin, et se tietosuus, et ne teatterit on siin lähellä, museoissa kävin paljon, kävin myös konserteissa osittain työnikin takia ja taidenäyttelyissä, et se oli jotenki semmonen, se oli erityisesti siellä semmonen tärkeä asia. (Haastateltava J)

Mul tuli viel mieleen yks juttu tässä, että mitä tääl on erilaista, niin mä tykkään hirveesti tosta puutarhasta, kun sinne voi keksiä kaikkee – nykki mä tein (pääsiäiseks) [...] semmosen ison noita-akan, joka istu polkupyörän päällä, ja kaikkee sellasta niinku värkätä, mitä ei sit taas kaupungis oo tilaa värkätä, eikä mitään aihehtakaan. (Haastateltava C)

Toiminnallisten mahdollisuuksien osalta citymaalaisten kertomukset ovat liitettävissä Scannellin ja Giffordin (2016) käyttäytymiseen perustuviin paikkaan kiinnittymisen prosesseihin. Tekeminen, on se luonteeltaan kaupunkilaisen ennalta-annettua ja anonyymiä tai maaseudulle tyypillisen omaehtoista ja itse muokattua, liittyy kertomuksissa haastateltavien kaupunkilais- tai maalaisidentiteettiin. Maaseutuympäristölle annetut vahvemmat painotukset saattavat kuitenkin liittyä juuri sen omaehtoisuutta tukeviin piirteisiin. Myös

Åkerlund ja muut (2015, s. 48–49) liittävät painotuksessaan maaseutu ympäristön kokemuksiinsa ja kerrostuneisiin merkityksiin, joita he pitävät tunteiden kannalta mahdollisesti jopa virallista kotipaikkaa tärkeämpinä. Haastateltavien kuvauksissa maalaisympäristö tarjoaa jo itsessään paljon ylläpitoon liittyvää tekemistä. Maaseudun vähemmän ennalta määritetyn ja tilallisesti väljemmän ympäristön koettiin mahdollistavan myös luovaa omatoimisuutta, jota pidettiin tärkeänä viihtymisen ja kodin tekemisen kannalta. Fyysisen ympäristön elämyksellisyyden ja ajanviettomahdollisuuksien lisäksi myös maaseudun pienempien yhteisöjen nähtiin avaavan vaikuttamismahdollisuuksia erilaisiin harrastuksiin. Sopivia harrastusryhmiä muodostuu luontevasti, kun ihmiset tuntevat toisiaan. Kaupungin anonyymin sosiaalisuuden sijasta maaseudulta oli löydetty pienten yhteisöjen vaivatonta yhteydenpitoa. Tämän lisäksi maalaisympäristön tarjoama suora luontosuhde nousi esiin lähes jokaisen haastateltavan kuvauksissa, jopa kaupungissa sijaitsevan omakotitalon rinnalla maaseudun keskeisenä ominaisuutena.

[...]miten meistä tuli maalaisia, niin kolmantena päivänä kaupanteon jälkeen me menttiin sinne kesäkuun alkupäivinä mökille ja ostettiin vähän voileipäevästä, istuttiin laiturille, (nii tuli), kaks kuikkaa ui siihen kymmenen metrin päähän, nii se oli sitten niinku nakutettu siinä – siinä synty, että joo, tää se oli! (Haastateltava H)

[...] aikasemmin siellä maatila-aikoina olin hyvin aktiivinen siinä meidän kylätoiminnassa, meil oli muun muassa joka kesä valtavat kesäteatterisysteemit siellä, ja se oli tosi kivaa, ja nyt sit ku mä muutin Helsinkiin, niin mä yritin ensin etsiä jotain tämmöstä pientä harrastelijateatteria ja muuta semmosta tietynlaista laulukooroo ja muuta, mut ei niitä sit löytynyt. (Haastateltava C)

[...] mäkin tos aikasemmin kyläyhdistyksen kautta vedin sinne semmosta lauantaikerhoa, mikä tarjos harrastuksia sinne kaikkein kaikille, et siinä oli sekä lapsille että vanhemmillekin ihmisille yhteinen tila ja yhteinen tilaisuus tehdä yhdessä asioita [...] et se oli must hauskaki osotus siitä, että minkälaisii taitoja ihmisilt löytyy, ku niit lähtee vähän ettimään ja kyselemään, et sit eri ihmiset just veti sinne ohjelmaa ja opetti toisiaan (--) semmmost kivaa yhteisöllisyyttä seki. (Haastateltava F)

Citymaalaiseen elämäntapaan liittyvien erilaisten fyysisten, sosiaalisten ja luonnonympäristöjen toisiaan täydentävien ominaisuudet mahdollistavat elämänlaatua ja hyvinvointia monipuolisella tavalla (Åkerlund ym., 2015). Haastateltuaineisto kuvastaa, miten elämyksellisyyden ja omatoimisuuden sekä toi-

saalta saatavilla olevien palveluiden merkitykset ja niiden kautta toteutetut kodin mukavuuden ja turvallisuuden tarpeet (Hill, 2006) saavat kuitenkin erilaisia ulottuvuuksia eri elämänvaiheiden mukana. Työikäisillä erilaiset työnkuvat vaikuttivat kaupungin ja maaseudun mahdollisuuksiin ja arjen hallintaan. Siinä missä suomalainen ”mökkeily” on liitetty perinteisesti työajan ulkopuolella tapahtuvaan vapaa-ajan viettoon, haastatteluissa maaseudulla asuvien osalla nousi esiin kaupungissa tehtävä lähtyö ja kotona maalla tehtävä etätyö, joiden välille pyrittiin hakemaan sopivaa suhdetta. Haasteena tälle nähtiin mm. tietoliikenneyhteydet, sääolot sekä työaikojen, liikkumisen sekä arjen toimintojen ajallinen yhteensovittaminen. Toisaalta kaupunkilaisille maalaisympäristö edusti edelleen erityisesti vapaa-ajan paikkaa, jossa voi irrottautua kaupunkikodin arjen vallanneen etätyön velvoitteista (ks. Åkerlund ym., 2015, s. 50). Maalaisympäristön nähtiin myös mahdollistavan työpäivän aikaista työrytmin vaihtelua. Lapsiperheiden monipaikkaisen etätyön edistämiseksi toivottiin myös etäopetuksen käytäntöjen kehitystä tulevaisuudessa. Maalla asuvien lapsiperheiden osalta myös koulunkäyntiin liittyvät liikkumisen ratkaisut näyttäytyivät välttämättöminä. Toisaalta esimerkiksi ulkoleikkien kannalta kaupunkiympäristön nähtiin asettavan enemmän rajoitteita lapsiperheille.

Maalla ei myöskään oo kivaa, jos sun pitää lähtee joka aamu seitsemäks jonnekki. [...] et jos sul on työ, että sun pitää olla kummallisina aikoina, haastavina aikoina jossain, edes aina niinku välillä, nii se on kyllä sitte aika, ku meil on niin hankalat vuodenajat, niin mä väitän, et siit on romantiikka sitte kaukana, jos on lumituisku, ja sun pitää lähtee neljäl ajamaan jonnekki aamuyöllä. (Haastateltava K)

Jos sul ei oo töitä, joka on kelloon sidottu, niin sillonhan siel tulee semmonen tietynlainen rytmi, joka on hirvittävän hieno, koska sä voit puuhastella jotaki, sä pidät taukoa, sit taas puuhastelet, tai teet jotain järkevää. (Haastateltava K)

ne työt on niinku ikään ku koko ajan läsnä, että aamulla, ku saa silmät auki, ni tietokoneelle ja illalla, ku saa lapset nukkumaan, ni tietokoneelle ja tota. Että tavallaan että ei viittis jotenkin ryvettää sitä toista paikkaa sitten niillä töillä, että sielläkin se läppäri jotenkin siellä nurkassa koko ajan niinku hiostaa. (Haastateltava G)

se on taas sit siinä maaseututyypissä ratkasussa semmone, että ku ne voi sitte mennä miten lystää, niin se on mukava minulle, ja se on toisaalta myös mukava niille mukuloille, että ne voi seikkailla ja tutkia omin nokkinsa. (Haastateltava G)

Eläkeläisten osalta kaupungin ja maaseudun tarjoamien toimintamahdollisuuksien yhdistäminen näyttäytyi merkityksellisen ajanvieton kannalta erityisen houkuttelevana. Ikääntymiseen liitettiin kuitenkin pohdintoja siitä, miten tulevaisuudessa voi joutua tekemään valintoja kahden paikan välillä. Tällöin kaupunkiasumisen helppous ja lähellä sijaitsevien palveluiden tärkeys saivat korostuneen aseman (vrt. Åkerlund ym., 2015; Hiltunen & Rehunen, 2014). Toimintakyvyn heiketessä maaseutuun liittyvän omatoimisuuden nähtiin muodostuvan enemmän rasitteeksi kuin eduksi. Toisaalta esimerkiksi liikkumisesteiden myötä ilmaantuneita maaseutukodin käytön rajoitteita voi muuttuneessa tilanteessa kompensoida lähellä kaupunkikotia sijaitsevalla siirtolapuutarhalla.

Et koittaa ottaa parhaat puolet kaikesta, ja se täs onki, et mul on oikeestaan vähän niinku huono omatunto – ei nyt ihan niinkään, mutta vähän niinku, että voiks tällai olla, että voi poimia rusinat pullasta niinku kahdes paikas [nauraa], mut se on siinä must se makeus justiin. (Haastateltava C)

[...] sitte ku tätä ikää tulee, nii sit tuntuu, et pitää muuttaa sinne toiseen suuntaan. [...]jettä ei ole näitä pakollisia lumitöitä, pakollisia puuhakkauksia ja tämmösiä kaikkii. (Haastateltava D)

Ja nyt sitten kolmantena tämä siirtolapuutarhamökki tuli siitä, ku toinen meistä joutu pyörätuoliin, elikkä on lähellä tässä vartin päässä, ja se on nyt esteetön sitten. Mut kuitenkin edelleen pala tämmöstä maata, maaseutua. (Haastateltava E)

Koronakriisin poikkeusajan nähtiin vaikuttaneen erityisesti kaupungin toimintamahdollisuuksiin. Sekä sosiaaliset mahdollisuudet että palveluiden käyttö olivat vähentyneet, ja kaupunkiympäristön tarjoumien merkitys alkoi näyttäytymään enemmän kaupungin idean kuin todellisuuden kautta. Kuitenkaan pääosalla haastateltavista korona-aika ei ollut aiheuttanut suuria muutoksia tai vaikeuksia asumiseen. Erityisesti maaseudun tarjoamat omatoimisuuden mahdollisuudet nähtiin tässä etuna. Myös turvallisuuteen ja suojaan liittyviä tekijöitä oli koettu erityisesti maalaisympäristöstä.

ei oo käyty sitten missään näissä muumimuseoissa ja semmosissa, mitä on tässä lähellä, ja uimahalleissa ja semmosissa, mitä tavallisesti noitten pikkulasten kans tehään, mikä on etu, niin kyllähän ne tietysti nyt on sitten ne kaupunkimaisen asumisen edut olleet ehkä vähän kortilla. (Haastateltava G)

[...] arki on jatkunu samanlaisena, mutta ollaan oltu kyl niin ilosia, ja tuntunu, et on ihan (siunauksellista, et ollaan) just muutettu tänne, ennen ku tämmönen aika tuli. Et täällä ei paljon sitä tartte murehtii, kun naapureina on lähinnä metsäneläimiä, ja turvavälit on automaattisesti satoja metrejä naapureihin, ja sitte se, et on tilaa touhuta ja temmeltää, et ihan normaalielämää on sit pystyny viettää oman perheen kanssa täällä.
(Haastateltava F)

Monipaikkaisen asumisen ja liikkuvuuden kompensointimahdollisuuksia

Toisiaan täydentävien toimintamahdollisuuksien ohella haastateltujen citymaalaisien kertomuksissa esiintyy talouteen, tilaan, kulutukseen, ajankäyttöön, liikkumiseen sekä erilaisiin ekologiisiin ratkaisuihin liittyviä kompensointimahdollisuuksia. Kompensoinnin käsite liitetään tässä yhteydessä joko yhden paikan tarjoamien mahdollisuuksien puutteisiin tai useamman paikan samanaikaisesta asumisesta muodostuviin haasteisiin. Kompensoinnin eri ulottuvuudet, kuten tilat, talous ja kulutus, sekä liikkuminen ja ajankäyttö, limittyvät monipaikkaisen arjen kuvauksissa vahvasti toisiinsa.

Sitran monipaikkaisuutta käsittelevässä raportissa todetaan, ettei monipaikkainen asuminen Suomessa ole erityisesti hyvätuloisten ilmiö (Haukkala, 2011; Åkerlund ym., 2015), vaikka näin onkin väitetty eurooppalaisessa tutkimuksessa erityisesti kaupungeista maaseudulle suuntautuvan monipaikkaisuuden osalta (Dick & Duchene-Lacroix, 2016). Useampi haastateltava citymaalainen korosti, että hyvä taloudellinen tilanne helpottaa monipaikkaista elämäntapaa, mutta se ei kuitenkaan ole välttämättömyys. Monipaikkainen asuminen ei heidän mukaansa myöskään välttämättä liity vain omistusasumiseen. Useat haastateltavat olivat vuokranneet kaupunkikotinsa, mutta maaseudulla koti pääsääntöisesti kuitenkin omistettiin. Joissain tapauksissa haastateltavilla oli huomattavasti enemmän tilaa maalla, mutta erityisesti kaupungissa omakotitalossa asuvat saattoivat asua väljemmissä neliöissä kaupungissa kuin maalla. Haastateltavien kaupunkiasuntojen koot vaihtelivat 31–130 neliön välillä. Maalaispaikat vaihtelivat puolestaan pienistä siirtolapuutarhamökeistä 300 neliöiseen maataloon. Osalle kaupunkiasunnon pieni koko oli selkeä valintakriteeri, joka mahdollisti sen keskeisen sijainnin sekä erilaista puuhastelua tarjoavan maalaiskodin ylläpitoa. Kerrostaloasumista pidettiin myös samasta syystä sopivana kaupunkiasumisen muotona. On kuitenkin syytä korostaa, että pieni asunto ei ollut itsessään aiheuttanut tarvetta toiselle kodille, vaan ratkaisut oli tehty strategisena osana asumisen kokonaisuutta (ks. Hasu, 2017, s. 147). Maaseutukotien yhtenä keskeisenä piirteenä pidettiin kuitenkin riittävää tilaa erilaisille toiminnoille. Tilaa saattoi löytyä

itse rakennuksesta tai sen pihapiiristä. Toisaalta vertailtaessa kaupunkiympäristöön myös hyvin pienet siirtolapuutarhamökit nähtiin erilaista tekemistä mahdollistavina paikkoina. Maaseutukotien tarjoamiin toimintamahdollisuuksiin näyttää vaikuttavan siis sekä tilan määrä että sen laadulliset piirteet, joiden kautta kompensoidaan kaupunkikodeissa koettuja rajoitteita.

Mä valitsin ton varta vasten, [...] just siitä syystä, että se on riittävän pieni, ettei mun tarvi niin paljoo siivota, eikä sitä tavaraa kerry niin paljo. Ja sitte sijainti oli just sellanen, mitä mä halusin, että emmä siitä aio varmaan luopua, sitä paitsi siin on viel suhteellisen edullinen se vastike, että ku vertaa yleiseen vuokratasoon [...] niin toi on mulle paras vaihtoehto.
(Haastateltava C)

Ja tietystihän se on niinku tavallaan sit tommonen niinku puurakentaminen, ni eihän tämmösessä kerrostalossa oikein muuta voi ku pikkusen laittaa jotakin niinku parketilattiaa ja se on sitten siinä, mutta tomosessa siirtolassa, niin siellähän voi yhtä sun toista sitten rakentaa.
(Haastateltava G)

Haastateltavien monipaikkaiseen asumiseen liittyvät valinnat ja erityisesti kaupunkiympäristön tiiviys ja pienet asunnot vaikuttavat liittyvän Heinosen ja muiden (2013a; 2013b) kuvaamaan rinnakkaiskulutukseen ja siihen vaikuttaviin ympäristön rakenteellisiin tekijöihin. Haastateltavat eivät kuitenkaan olleet suoranaisesti rakenteiden pakottamia, vaan heillä oli ollut mahdollisuus valita itse omat asumisen ratkaisunsa, ja he kokivat olevansa tämän suhteen onnekaassa asemassa. Monipaikkaisesta asumisesta haluttiin kuitenkin muodostaa kuvaa ilmiönä, joka on muidenkin kuin varakkaiden tavoitettavissa. Toisaalta varallisuuden vaikutuksia valintojen tekemisessä tuotiin esiin, ja usean asuinpaikan ylläpito nähtiin taloudellisena haasteena. Esimerkiksi peruslämmön ylläpitoon kuluu rahaa talvisin, vaikka ketään ei olisikaan paikalla. Lämmitykseen liittyvän rinnakkaiskulutuksen näkökulmasta olisi hyvä, jos asunnot eivät seisoi tyhjinä, mutta etenkin kaupunkiasumisessa Suomessa ei tyypillisesti voi vaikuttaa lämmitykseen asuntokohtaisesti. Taloudelliset kysymykset näkyvät muun muassa pohdintoina Airbnb:n tai muu asunnon jakamisen mahdollisuuksista. Oman kodin jakamiseen erityisesti muille kuin omille tuttaville, ja siihen liittyvät ylläpidon ratkaisut mietityttivät kuitenkin erityisesti vanhempia haastateltavia. Toisaalta yhdelle haastateltavalle Airbnb näyttäytyi nimenomaan mahdollisuutena yöpyä kaupungissa. Tästä näkökulmasta asuntojen jakaminen voi tarjota lisää joustavuutta ja mahdollisuuksia useamman ympäristön käyttöön.

Niin se tuntuu olevan mahdollista vaan hyvin toimeentuleville, asiantuntijatehtävis oleville ihmisille. Ja mä tavallaan yritän olla (esimerkki, siis) mä en ole hyvin toimeentuleva [naurahtaa]. Mä oon asiantuntija, mutta mulla ei ole omaa isoa asuntoa, jonka mä voisin myydä ja sitte vaihtaa pienempään ja asua sitte jotenki tekemällä vain osittain töitä. (Haastateltava K)

Se on niinku fyrkkäkysymys, tai se tasokysymys, mistä lähetään liikkeelle, et kylhän, vaikka kuinka se välillä tuntuu, että (Carunalle) [...] joutuu maksaa helvetisti rahaa [nauraa] siitä, että siel ei käy talvella, mut tavallaan se kokonaisuus on sitten niin edullinen kun mahdollista. (Haastateltava B)

Joo, ja mä en tykkää, et se on kiva ajatus, että nyt varsinki ku sä kuitenkin ravaat [...] niin me tarvitaan tää, ja se on ihan selvä, [...] ollaan me siitä joskus puhuttu, mut että ei sen enempää. (Haastateltava A)

Kuluttaminen liittyy haastateltavien kuvauksissa erityisesti kaupungissa olemiseen. Heinonen ja muut (2013b) osoittavat, että erityisesti ns. elämäntapahyödykkeiden, kuten vaatteiden, kenkien, ja ravintola- ja kulttuuripalveluiden ostot lisääntyvät kaupungistuneemilla alueilla saman varallisuusryhmän sisällä. Usean haastateltavan kuvauksissa korostuivatkin maaseudun vähäisemmät tilaisuudet ja houkutukset kuluttamiselle. Maalaisympäristöön liitettiin myös kokemus samojen vaatteiden kelpaamisesta pidempään. Kuluttamisen kannalta myös ajankäytön erot eri ympäristöissä nähtiin osana monipaikkaisen asumisen ekologisia valintoja. Omatoimisuutta vaativaan maalaisympäristöön liittyvän ajankäytön nähtiin vähentävän kulutusta. Toisaalta ajankäyttöön liittyy eri elämäntilanteissa erilaisia rajoitteita. Työikäisten kohdalla työt ja lapsiperheissä koulunkäynti muodostavat ajallisia ja maantieteellisiä rajoitteita monipaikkaisuudelle. Haastateltavien kertomuksissa etätyömahdollisuudet olivat keskeisessä asemassa työikäisten monipaikkaisen asumisen kannalta. Toisaalta eläkkeelle siirtymisen oli puolestaan vapauttanut ajankäyttöä eri paikkojen välillä. Rinnakkaiskulutuksen aikabudjetin (Heinonen ym., 2013a) näkökulmasta kyse ei tällöin ole enää niinkään ajankäyttöön liittyvästä tinkimisestä eri toimintojen tai paikkojen välillä, vaan lisääntyneelle vapaa-ajalle nimenomaan pyritään löytämään merkityksellistä toimintaa. Vaikka ajankäytöllä kaupunki- ja maalaiskodin välillä ei ole enää työelämän asettamia raameja, voi rajoitteita muodostua muista itselle tärkeistä tekijöistä.

[...] me käytetään kyl (vaatteit) tosi pitkään samoja, et semmonen jotenki, et pitäs seurata jotain muotia tai trendejä tai muuta, nii neki ihanasti

karisee pois, et kyl semmosist asioist huomaa, et semmonen ekologisempi ajattelu tulee ihan luonnostaan täällä maalla asuessa. [...] jotenki vapauttavaa siitä, ettei tuu niit tarpeita, et niinku, et jaa, et munki pitäs hankkii joku tommonen juttu, tai (-) ärsykeitä, että onpa kivannäkönen mallinukke (-) menenpä katsomaan tai hankkimaan jotain, mitä en tarvitse. (Haastateltava F)

Niin, et jos rupee miettimään, niin onhan siinä paljon semmosia eri juttui, mihin aika kuluu. Sit taas kaupungis semmost ei oo, nii sit tavallaan sitä aikaa pitää saada kulumaan myöskin johonkin muuhun, mikä usein on ehkä sit just sitä, et mennään jonnekin maksulliseen, tai et mennään jonnekin sitten autolla tai (-). (Haastateltava F)

[...] meil on aika isolla se lintujen talviruokinta, että sieltähän ei voi ollakaan pitkiä aikoja pois, koska... et ku sen alottaa, nii sitä on sitte jatkettava koko talven. (Haastateltava I)

Lähes kaikki haastateltavat olivat pohtineet auton käytön ekologisuutta ja sen suhdetta omaan citymaalaisuuteen sisältyvään liikkumiseen. Kaupunki- ja maaseutupaikan välistä etäisyyttä tarkasteltiin liikkumisen optimoinnin suhteen. Sopiva liikkumisen määrä paikkojen välillä liitettiin niiden väliseen etäisyyteen. Ostoksiin ja niihin liittyvään liikkumiseen liittyvissä pohdinnoissa haastateltavat toivat esiin, että maaseudulla ruokaostokset pitää paremmin ennakoida ja kaupassakäyntiin varautua, koska kaupassa ei käydä joka päivä. Ennakointikykyä pidettiin maaseudulla asuville muodostuvana ominaisuutena, josta on hyötyä myös äkillisissä muutostilanteissa. Myös etätöiden koettiin mahdollistaneen turhan liikkumisen vähentämistä. Metsäranta ja muut kirjoittajat (2021) toteavat selvityksessään korona-ajan etätöiden lisääntymisen vaikuttaneen liikennesuoritteisiin ja niistä muodostuviin päästöihin vähentävästi. Toisaalta asuinpaikka vaikuttaa yhtälössä siten, että maaseutuuympäristössä etätöiden vaikutus on vähäisempää kuin kaupungissa. Maalla asumisen ja henkilöautolla liikkumisen rakenteellinen suhde tulee haastatteluissa esiin, mutta toisaalta rakenteellisia liikkumistarpeita myös kyseenalaistettiin. Jossain tapauksessa maalle muuttamisen koettiin käynnistäneen elämäntapamuutoksen, jonka myötä myös omasta autosta luopuminen oli testauksessa.

Mut ekologisuus, joo, sä taatusti et yhtä paljon vaihda vaatteita, sä et käy koko ajan kaupassa, sun pitää ennakoida asioita. [...] moni ei oo asunu maaseudulla ikinä, et sun täytyy pystyy ennakoimaan asioita, et digitaaliset kaupunkiyhteiskunnas ei tartte ennakoida yhtään mitään. (Haastateltava K)

[...] näitten lapsiperheitten elämää seuratessa, nii niil on ihan hirveesti vaikeuksia siinä, että jos niitten lapset harrastaa jossain, [...] niitten on pakko tulla sillä koulutuksilla ensin tänne kotiin, ja sitte vanhemmat lähtee viemään niit illalla vaikka [...] 40 kilometrin päähän harrastukseen, oottavat sen tunnin kaks, mitä se harrastus kestää, ja sitte tulevat takasi. (Haastateltava D)

Mut sit välttämät semmost, mistä just tietty lapsi ois kiinnostunu, niin ei välttämät läheltä löydy, [...] et sit perheet joutuu miettimään niit ratkaisuja, et mikä on sit se tärkein asia, et onks se se harrastus tai se asuminen tai mikä sitten, mut et mä jotenki ite tykkään aatella sen kautta, että en jää ajattelemaan, et joku on mahdotonta, vaan enemmän, et miten se on mahdollista, et niinku ratkasukeskeisyyden kautta, et sit jotenki löydetään joku konsti, et millä sitä voidaan tehdä. (Haastateltava F)

Myös monipaikkaiseen asumiseen liitettyä kaksoiskuntalaisuutta on syytä tarkastella liikkumisen näkökulmasta. Nykytilanne, jossa palvelutarjonta sidotaan yhdelle kotipaikkakunnalle, aiheuttaa tarvetta liikkua paikkojen välillä. Esimerkiksi koronatestin vuoksi, joka oli pitänyt tehdä omassa kotikunnassa, oli jouduttu matkustamaan 100 kilometrin päähän. Terveyspalveluiden käyttöön liittyvät ongelmat, kuten se, ettei mökillään oleva asukas voi käyttää mökkikunnan terveyspalveluita kuin hätätapauksessa, on huomioitu myös muissa suomalaisissa tutkimuksissa (Heinonen & Ruotsalainen, 2010; Haukkala, 2011; Åkerlund ym., 2015). Pitkät matkat terveyspalveluiden ulottuville hankaloittavat arkea, minkä lisäksi ne ovat myös ekologisesta näkökulmasta kielteinen asia, joka asettaa vaatimuksia uusien mallien kehittämiselle.

Liikkumisen ja kulutustottumusten ohella keskeiseksi monipaikkaisen asumisen ekologiaan vaikuttavaksi tekijäksi nostettiin erilaiset energiaratkaisut, kuten maalämmön tai puulämmityksen käyttö, jotka tulevat maaseutuasunnoissa aktiivisen harkinnan kohteiksi (Heinonen, 2013a). Varustelun osalta suurin osa haastateltujen citymaalaiisten maaseutuasunnoista oli mukavuustasoltaan kaupunkiasuntojen kanssa samalla tasolla, mutta joissain tapauksissa haastateltavilla ei ollut maalla esimerkiksi juoksevaa vettä. Mukavuuksien puuttuminen toisaalta lisäsi niiden arvostusta kaupungissa, mutta haastoi myös suunnittelemaan päivät tarkemmin.

[...] maalla se on jotenki... kyl se vaan vie enemmän aikaa se arjen puuhastelu. Vettä pitää kantaa, siis saunaanhan sitä nyt tulee vesiletkulla ulkoa, mut sit ku sä lämmität (--) pesulle, nii siihenhän menee puoli iltapäivää. Et sä et tavallaan sen päivän... et sä voi aamulla mennä pesulle, ellei oo kesä. Sehän onnistuu sillo. Mutta kyl sun täytyy miettii se päivä vähän eri

*lailla, et jos on paljon kokouksii tai paljon (tekemist, jotka on sidottuna)
[...] (Haastateltava K)*

Kaupungissa ekologisten ratkaisujen koettiin olevan valmiiksi tuotettuja, kun taas maalla hyvin monet ratkaisut vaativat omatoimisuutta ja nousevat sitä kautta arkisen huomion kohteeksi. Tämä näkyy esimerkiksi haastateltujen jätehuoltoa kuvaavissa huomioissa. Kaupungissa jätteiden lajittelu on valmiiksi ratkaistu, mutta maalla kompostointi on aktiivinen toiminto ja jäteveden käsittely voi vaatia myös itsenäisiä ratkaisuja. Omatoiminen jätehuolto konkretisoi myös kulutukseen liittyviä haittoja, kun muodostuvan jätteen määrä tulee itselle ilmeiseksi. Omatoimisuuden ja varautumisen erilaisiin tilanteisiin koettiin olevan maalla helpompaa. Omatoimisuuden kautta myös lähiympäristön kysymykset tulevat tärkeiksi ja niiden puolesta ollaan valmiita toimimaan. Myös tästä näkökulmasta maaseudun ja kaupunkiympäristön välillä vaikuttaa olevan paitsi rakenteellisia eroja (Heinonen ym., 2013a), myös identiteettiin liittyviä valintoja.

*[kaupunki] on semmonen paikka, et siellähän on paljon mietitty näitä asioita; (mä en nyt oo) hirveesti perehtyny sit kuitenkaan, mitä ne ratkaut (lopulta) on, ja miten ne siel toimii, mutta ainaki sitä on paljon pidetty esillä sitä ekologisuutta ja muuta tällasta. Mut kyl toisaalta tietysti täällä maalla – se riippuu, miten viitseliäs on, että mekin kyllä ollaan sillä puilla lämmitetty esimerkiksi, et sähköä kulutetaan suhteellisen vähän.
(Haastateltava C)*

meil on ihan puulämmitteiset uunit ja muut ja hellat ja kaikki tämmöset, ja vesi tulee omast kaivosta. [...]Ja sit semmonen, että meillä tuolla kyläyhdistyksessä on, tämä [...] ympäristösuojelusihteeri on meiän sihteerinä tuol meiän kyläyhdistykses, niin tulee taatusti kaikki ekologiset asiat, ja onhan ne tärkeitä – meil on [järvi] ja meille menee miljoonalle ihmiselle tosta vesi, että jos... et nythän tääl on se kaivosjuttu kauhee haloo [...] ne rupee sitten poraamaan sieltä, että onko siellä vai ei, nii sehän on ihan siis katastrofi tälle alueelle, missä on tuhansia kesämökkejä ja kuitenkin asukkaitakin vielä. (Haastateltava D)

Edellinen sitaatti kuvaa, miten ympäristöasiat ja tietoisuus niiden merkityksestä nousevat asukkaiden arkeen maaseudulla myös yhteisöissä tapahtuvan vuorovaikutuksen ja juurtumisen myötä.

Johtopäätökset

Lähdimme tässä artikkelissa pohtimaan kodin merkitystä ja siihen liittyviä ympäristötekijöitä monipaikkaisten ihmisten arkielämän kokemusten kautta.

Sekä pitkän aikavälin muutostekijät, kuten ilmastonmuutos tai digitalisaatio, että nopeammin vastaan tulevat tilanteet, kuten koronakriisi, aiheuttavat muutoksia ihmisten arkisiin asumisen käytäntöihin ja niiden kautta muovaantuviin elämäntapoihin (Pelsmakers ym., 2021). Monipaikkaisen asumisen kautta tarkasteluun avautuu asumiseen liittyvä kenttä, jolla erilaiset toimintamahdollisuudet ja niihin liittyvät kodin tuottamisen tavat ja merkitykset ovat kiinnostavalla tavalla valintojen kohteena. Aiempi tutkimustieto monipaikkaisesta kodin tekemisestä on kuitenkin ollut vajavaista (Schier ym., 2015, s. 445). Yhdyskuntasuunnittelun kannalta onkin keskeistä muodostaa ymmärtämystä siitä, miten erilaiset ympäristöt ja niiden välinen monipaikkaisuus vaikuttavat kodin perustarpeiden ja niihin liittyvien merkityksien tuottamiseen, ja toisaalta millaisia arjen valintoja monipaikkaiseen asumiseen erilaisissa ympäristöissä liittyy. Haastattelemiimme citymaalaisten kertomukset osoittavat, miten erilaiset ympäristötekijät vaikuttavat ihmisten arkielämässä paikkojen, yhteisöjen ja oman identiteetin välisessä vuorovaikutuksessa muodostuneiden ympäristösuhteiden kautta sekä miten kotiin liittyviä toiminnallisia, taloudellisia ja hyvinvointiin liittyviä valintoja toteutetaan eri paikoissa.

Monipaikkaiset ympäristösuhteet muodostuvat useiden paikkojen, niiden välisten yhteyksien ja liikkumisen ajallisten syklien kautta (Tuan, 1977). Citymaalaisten kertomuksissa koteihin liittyy kolme keskenään jännitteistä ympäristösuhdetta. Oman itsensä ja erilaisten ympäristöjen välille muodostuu *kuulumisen* tunne, joka voi olla joko pitkäaikaisesti kehittynyt tai jotain mitä pyritään aktiivisesti toteuttamaan. Toisaalta monipaikkaiseen asumiseen liittyy myös *kaipuun* tunne paikkaan, johon on muodostunut joko henkilöhistoriaan, sosiaalisiin yhteyksiin tai luontosuhteeseen liittyviä siteitä, mutta josta ollaan joko väliaikaisesti tai pidempään erossa. Lisäksi monipaikkaiseen elämäntapaan sisältyy sekä nomadin *liikkuvuuden* itseisarvon korostamista. Citymaalaisten kotia tai koteja muodostetaan näiden ympäristösuhteiden välisessä kentässä erilaisten arjen käytäntöjen kautta. Toisaalta oman identiteetin muodostaminen toteutuu monin eri tavoin kodin ja siihen liittyvien valintojen kautta, enemmän ja vähemmän tiettyyn paikkaan tai ympäristötyyppiin liittyen (Casey, 2001; Easthope, 2004; Scannell & Gifford, 2010). Lisäksi kuuluminen, kaipuu ja liikkuvuus ovat kaikki keskeisiä tekijöitä kotien hyvinvointivaikutusten muodostumisessa (Åkerlund ym., 2015). Tämä tarkastelu avaa näkökulman monipaikkaiseen kotiin, joka Giddensin (1991) kuvaamalla tavalla ei ole enää tilallisesti eikä identiteetin suhteen stabiili ja suljettu, mutta joka tästä huolimatta tuottaa asukkaalleen keskeisiä kodin suojaan ja turvallisuuteen liittyviä merkityksiä.

Citymaalaiseen monipaikkaisuuteen sisältyy kaupungin ja maaseudun erilaisten ympäristöjen välillä tehtäviä arvotuksia ja vaihdantaa, joiden kautta

citymaalaiset hakevan asumiseensa elämänlaatua parantavia tekijöitä ja jolla on myös vaikutuksensa asumiseen liittyvään resurssien käyttöön. Oikea ymmärrys näiden valintojen taustalla olevista kokemuksista ja tarpeista on keskeisessä asemassa kestävämpien asumismuotojen kehityksen kannalta. Heinosen ja muiden kirjoittajien (2013a, 2013b) tutkimukset ovat nostaneet esiin yhdyskuntarakenteen vaikutuksia rinnakkaiskulutukseen ja siihen liittyvään ajankäyttöön. Citymaalaisen haastatteluaineisto vaikuttaa tukevan tätä ajatusta, ja antaa kokemuksellista tietoa erilaisissa ympäristöissä toteutettujen valintojen vaikutuksesta kulutukseen. Aineistosta käy ilmi, miten käytännön tasolla tehtävät asumisen valinnat ja tilalliset käytännöt toteutuvat ympäristön rakenteellisten tekijöiden ja henkilöiden identiteettiin liittyvien tekijöiden yhteisvaikutuksessa. Eri paikkoihin liitetyt merkitykset, paikkojen, yhteisöjen ja oman identiteetin välinen vuorovaikutus sekä kodin tekeminen vaikuttavat siihen, millaisia kulutukseen ja liikkumiseen vaikuttavia tarpeita monipaikkaiseen asumiseen liittyy.

Analyysistä nostamme lopuksi esiin kaksi monipaikkaisen kodin käytäntöihin liittyvää toiminnallista mahdollisuutta, *täydentämisen* ja *kompensoimisen*, jotka tukevat asumisen arjen hallintaa erilaisissa tilanteissa. Kaupungin ja maaseudun erilaiset ympäristöt tarjoavat toisiaan täydentäviä toimintamahdollisuuksia vapaa-ajan ja työelämän tarpeisiin sekä muutostilanteisiin sopeutumisen varalle. Täydentämisen kautta tavoitellaan erityisesti koetun elämänlaadun monipuolisuutta. Kaupungin palvelujen tuoma mukavuus täydentää maaseutu ympäristön omatoimisuuden mahdollisuuksia. Molempia ominaisuuksia liitetään myös kodin turvallisuuteen ja suojaan, mutta eri elämäntilanteissa siihen liittyvät toisiaan täydentävät ominaisuudet saavat kuitenkin eri painotuksia. Korona-aikana maaseudun tilallinen ja sosiaalinen väljyys ja omatoimisuus olivat lisänneet koettua turvallisuutta, kun taas erityisesti ikääntyessä kaupungin palveluille annetaan enemmän arvoa. Toisaalta erilaiset ympäristöt muodostavat myös toisistaan poikkeavia mahdollisuuksia kompensoida joko toisessa paikassa koettuja heikkouksia tai monipaikkaisen asumisen kautta muodostuvia haasteita. Kaupungin tiivis asuminen nähtiin valintana, jolla kompensoitiin usean paikan ylläpitoon liittyviä haasteita. Maaseutu ympäristö puolestaan tarjoaa mahdollisuuksia kompensoida kaupunkiasumiseen liittyvää tilan puutetta. Maaseutu ympäristössä toteutunut vähäisempi kuluttaminen, omavaraisuus ja maalla asumiseen liittyvä ennakointi nähtiin tekijöinä, joilla kompensoitiin monipaikkaisen elämäntavan tuottamaa liikkumista ja rinnakkaiskulutusta. Ekologisessa mielessä maaseudun kompensointimahdollisuuksina nähtiin myös uusiutuvan energian käyttö, omavarainen jätteiden kierrätys, ja ekologisen tietoisuuden herääminen,

kun taas kaupungissa korostuivat vastaavasti tiivis asuminen, sekä valmiit ja helposti käytettävissä olevat ratkaisut.

Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunnan kehityksen kannalta citymaalaisten kertomukset osoittavat, että arjen valinnat ja niistä aiheutuvat vaikutukset toteutuvat monien eri tekijöiden yhteisvaikutuksessa. Monipaikkaisen kodin kautta toteutetut erilaiset ympäristösuhteet ovat keskeisiä ihmisten hyvinvoinnin kannalta. Toisaalta täydentämisen ja kompensoinnin toiminnot osoittavat, millaisiin tekijöihin asumiseen liittyvän hyvinvoinnin ja elämäntapojen huomioiminen osana monipaikkaisen asumismuodon kestävyuden tutkimusta ja arviointia voi käytännössä kohdentua.

LÄHTEET

- Åkerlund, U., Pitkänen, K., Hiltunen, M., Overvåg, K., Müller, D. & Kahila, P. (2015). Health well-being and second homes: An outline of current research and policy challenges. *Matkailututkimus* 11:1, 43–54.
- Adamiak, C., Pitkänen, K. & Lehtonen, O. (2017). Seasonal residence and counterurbanization: the role of second homes in population redistribution in Finland. *GeoJournal* 82,1035-1050.
- Bryson, B. (2010). *At Home. A Short History of Private Life*. London: Transworld Publishers.
- Casey, E. S. (2001). Body, Self, and Landscape. A Geophilosophical Inquiry into the Place-World. Teoksessa P. C. Adams, S. Hoelscher & K. E. Till (toim.) *Textures of Place: Exploring Humanist Geographies*, 403–425. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Chaudhury, H. & Rowles, G. D. (2005). Between the Shores of Recollection and Imagination: Self, Aging, and Home. Teoksessa G. Rowles & H. Chaudhury (toim.), *Home and Identity in Late Life: International Perspectives*, 3–18. New York: Springer.
- Di Marino, M., Lilius, J. & Lapintie, K. (2018). New forms of multi-local working: identifying multi-locality in planning as well as public and private organizations' strategies in the Helsinki region. *European Planning Studies*, 26(10), 2015–2035.
- Deleuze G. & Guattari F. (1987). *A thousand plateaus*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Dovey, K. (2005). Home as Paradox. Teoksessa G. Rowles & H. Chaudhury (toim.), *Home and Identity in Late Life: International Perspectives*, 361–370. New York: Springer.
- Easthope, H. (2004). A place called home. *Housing, Theory and Society* 21(3), 128–138.
- Eyles, J. & Williams, A. (2008). Introduction. Teoksessa J. Eyles & A. Williams (toim.) *Sense of place, health and quality of life*, 1–14. Aldershot: Ashgate.
- Fuhrer, U. & Kaiser F. G. (1994). *Multilokales Wohnen. Psychologische Aspekte der Freizeitmobilität*. Bern: Huber.
- Fullilove, M. T. (1996). Psychiatric Implications of Displacement: Contributions From the Psychology of Place. *American Journal of Psychiatry* 153/12, 1516-1523.
- Fägerborg, E. (1999). Intervjuer. Teoksessa L. Kaijser & M. Öhlander (toim.) *Etnografiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Gallent N. (2007). Second homes, community and a hierarchy of dwelling. *Area* 39, 97–106.
- Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- Hankonen, J. (1994). *Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta*. Tampere: Otatieto Oy.
- Hasu, E. (2017). *Asumisen valinnat ja päätöksenteko paljastettuina*. Doctoral Dissertations 43/2017.
- Haukkala, T. (2011). Monipaikkaisuus - ilmiö ja tulevaisuus. *Sitran selvityksiä* 54.
- Heinonen, J., Jalas, M., Juntunen, J. K., Ala-Mantila, S. & Junnila, S. (2013a). Situated lifestyles: I. How lifestyles change along with the level of urbanization and what the greenhouse gas implications are—a study of Finland. *Environment Research Letters* 8, 025003, 13pp. doi:10.1088/1748-9326/8/2/025003

- Heinonen, J., Jalas, M., Juntunen, J. K., Ala-Mantila, S. & Junnila, S. (2013b). Situated lifestyles: II. The impacts of urban density, housing type and motorization on the greenhouse gas emissions of the middle-income consumers in Finland. *Environment Research Letters* 8, 035050, 10pp. doi:10.1088/1748-9326/8/3/035050
- Heinonen, J. & Junnila, S. (2010). *Matalahiiliasumisen lähtökohdat*. Sitran selvityksiä 20.
- Heinonen, J. & Junnila, S. (2014). Residential energy consumption patterns and the overall housing energy requirements of urban and rural households in Finland. *Energy and Buildings* 76, 295-303.
- Heinonen, S., Huhdanmäki, A., Niskanen, S. & Kuosa, T. (2004). *Ekohallittu etätö. Asumisen, työn, ja liikkumisen kaupunkirakenteellisen uusjaon ympäristövaikutukset*. Suomen ympäristö 701. Ympäristöministeriö.
- Heinonen, S. & Ruotsalainen J. (2010). Kestävä monipaikkaisuus Sitran Tulevaisuusklinikan 10.12.2010 tulokset. *TUTUeJULKAISUJA*, 2/2011.
- Hill, J. (2006). *Immaterial Architecture*. New York: Routledge.
- Hiltunen, M. J., Pitkänen, K., Vepsäläinen M. & Hall C. M. (2013). Second home tourism in Finland: current trends and eco-social impacts. Teoksessa Roca, Zoran (toim.) *Second home tourism in Europe: lifestyle issues and policy responses*, 165-198. Farnham: Ashgate.
- Hiltunen, M. J. & Rehunen, A. (2014). Second home mobility in Finland: Patterns, practices and relations of leisure oriented mobile lifestyle. *Fennia* 192 (1), 1-22.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2000). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jack, G. (2016) The Role of Place Attachments in Wellbeing. Teoksessa S. Atkinson, S. Fuller & J. Painter (toim.) *Wellbeing and Place*, 89-103. Oxon: Routledge
- Karisto, A. (2008). *Satunmaa: Suomalaiseläkeläiset Espanjan Aurinkorannalla*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Kimpian, J., Hartman, H. & Pelsmakers, S. (2021). *Energy, People, Buildings, Making sustainable architecture work*. London: RIBA Publishing.
- Korpela, M. (2019): Searching for a countercultural life abroad: neomadism, lifestyle mobility or bohemian lifestyle migration? *Journal of Ethnic and Migration Studies*, doi:10.1080/1369183X.2019.1569505.
- Massey, D. (1992). A Place Called Home? *New Formations* 7, 3-15.
- Metsäranta, H., Aro, R., Blomqvist, P., Levä, T., Nissinen, A. & Rannanpää, S. (2021). Etätöön vaikutukset liikenteen kasvihuonekaasupäästöihin. *Valtioneuvoston selvitys 2021:4*.
- Næss, P. (2014). Urban Form, Sustainability and Health: The Case of Greater Oslo. *European Planning Studies*, 22 (7), 1524-1543. doi:10.1080/09654313.2013.797383
- Nissinen, A. & Savolainen, H. (toim.) (2019). Julkisten hankintojen ja kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjälki ja luonnonvarojen käyttö. ENVIMAT-mallinnuksen tuloksia. Suomen Ympäristökeskuksen raportteja 15.
- Norman, J., MacLean, H. L. & Kennedy, C. A. (2006). Comparing High and Low Residential Density: Life-Cycle Analysis of Energy Use and Greenhouse Gas Emissions. *Journal of Urban Planning and Development* 132(1), 10-21
- Nykänen, R. (2020). Mökki-Suomen kunnanjohtajat vetoavat mökkiläisiin: "Emme voi taata näiden kriittisten palveluiden riittävyttä. Ilta Sanomat 2.4.2020.
- Pelsmakers, S., Poutanen, J., Saarimaa, S., Maununaho K. & Toivonen, S. (2021). Kriisi ei tule yksin. *Arkkitehti* 1/2021.
- Pitkänen, K. & Strandell, A. (2018). Suomalaisen maaseudun monipaikkaisen asumisen muodot ja tulevaisuuden kehitys. *Maaseudun Uusi Aika* 2-3, 6-23.
- Rolshoven, J. (2007). The Temptations of The Provisional. *Ethnologia Europaeae* 37, 17-25. doi: 10.16995/ee.1010
- Saarikangas, K. (2002). *Asunnon muodonmuutoksia. Puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Scannell, S. & Gifford, R. (2010). Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of Environmental Psychology* 30: 1-10.

- Schier, M., Hilti N., Schad H., Toppel C. & Dittrich-Wesbuer, A. (2015). Residential Multi-Locality Studies – The Added Value for Research On Families And Second Homes. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 106 (4), 439-452. doi:10.1111/tesg.12155.
- Stewart, D. W., Shamdasani, P. N. & Rook, D. W. (2007). *Focus groups: Theory and practice* (2. painos). Sage Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781412991841>
- Tiihonen, A. (2011). Mökkikulttuuri muutoksessa. Tilastokeskus. Saantitapa https://www.stat.fi/tup/vl2010/art_2011-07-13_001.html
- Tilastokeskus (2020). Suomen virallinen tilasto (SVT): Rakennukset ja kesämökit. Kesämökit 2019. Helsinki: Tilastokeskus. Saantitapa http://www.stat.fi/til/rakke/2019/rakke_2019_2020-05-27_kat_001_fi.html
- Tuan, Y.-F. (1977). *Space and Place. The Perspective of Experience*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Valentine G. (2005). Tell me about... using interviews as a research methodology. Teoksessa Flowerdew R. & Martin D. (toim.), *Methods in human geography*. Lontoo: Routledge.
- Vilkko, A. (2000). Riittävästi koti. *Janus* 8(3), 213–230
- Virtanen, K. (2020). Kunnanjohtaja vetoaa kansalaisiin. Älkää tulko nyt Lappiin - nyt kannattaa pysyä kotona. *Sompio* 23.3.2020.
- Weichhart, P. (2015). Residential Multi-Locality: In Search of Theoretical Frameworks. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 106 (4), 378-391. doi:10.1111/tesg.12156.
- Weiss, R. S. (1994). *Learning from Strangers: The Art and Method of Qualitative Interview Studies*. New York: The Free Press

ENDNOTES

- 1 Citymaalaiset-ryhmän tapaan emme antaneet haastateltaville valmiita kaupunkimaisuuden tai maaseutumaisuuden määrittäjä, vaan annoimme heidän tulkita jakoa omien kokemustensa kautta.